Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
ELEANOR SHARPSTON
přednesené dne 13. září 2012 [1]

Věc C-461/11

Ulf Kazimierz Radziejewski
proti
Kronofogdemyndigheten i Stockholm

[Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Stockholms tingsrätt (Švédsko)]

„Volný pohyb pracovníků — Oddlužení — Podmínka bydliště“

1. Každá osoba se může natolik zadlužit, že nelze důvodně předpokládat, že bude v blízké budoucnosti schopna dluh uhradit. Ve Švédsku mohou takoví dlužníci požádat o oddlužení [2] („skuldsanering“), v důsledku čehož je orgán veřejné moci (Kronofogdemyndigheten, dále jen „KFM“) zcela či zčásti zprostí povinnosti dluh zaplatit. Uplatnění oddlužení ve Švédsku je však podmíněno tím, že žadatel musí mít ve Švédsku bydliště. Tato podmínka byla patrně zavedena z důvodů, které se týkají (i) účinnosti rozhodnutí o oddlužení, (ii) potřeby úplných a správných informací o situaci dlužníka a (iii) obavy, že by tento režim jinak mohl ohrozit aplikaci unijního práva upravující zahajování úpadkových řízení. Předkládající soud se v tomto řízení táže, zda je podmínka bydliště s to zabránit pracovníkovi v odchodu ze Švédska za účelem výkonu jeho práva na volný pohyb či jej od něj odradit.

Právní rámec

Právo Evropské unie

Smlouva o fungování Evropské unie

2. Článek 45 stanoví:

„1. Je zajištěn volný pohyb pracovníků v Unii.

2. Volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky.

3. S výhradou omezení odůvodněných veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností a ochranou zdraví zahrnuje právo:

a) ucházet se o skutečně nabízená pracovní místa;

1 — Původní jazyk: angličtina.

2 — K podrobnějšímu popisu režimu, který je umožněn předmětným opatřením, viz body 10 až 14 níže.

b) pohybovat se za tím účelem volně na území členských států;

c) pobývat v některém z členských států za účelem výkonu zaměstnání v souladu s právními a správními předpisy, jež upravují zaměstnávání vlastních státních příslušníků;

d) zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání za podmínek, které budou předmětem prováděcích nařízení vydaných Komisí.

[...]“

Nařízení o úpadkovém řízení

3. Podle druhého bodu odůvodnění nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 („nařízení o úpadkovém řízení“) [3] ‘[ř]ádné fungování vnitřního trhu vyžaduje, aby mezinárodní úpadková řízení probíhala účinně. Čtvrtý bod odůvodnění uvádí, že je nutné vyhnout se podnětům, které motivují zúčastněné strany [účastníky v úpadkovém řízení] k převodům majetku nebo soudních řízení z jednoho členského státu do druhého za účelem výhodnějšího právního postavení (tzv. forum shopping)“.

4. Podle šestého bodu odůvodnění se nařízení o úpadkovém řízení „omezuje na ustanovení, která upravují příslušnost pro zahájení úpadkových řízení a rozhodnutí, která jsou učiněna přímo na základě úpadkových řízení a s takovými řízeními úzce souvisí“.

5. Článek 1 odst. 1 nařízení o úpadkovém řízení stanoví:

„Toto nařízení se vztahuje na kolektivní úpadková řízení, která zahrnují částečné nebo úplné zabavení majetku dlužníka [částečné nebo úplné zbavení dlužníka práva nakládat se svým majetkem] a jmenování správce podstaty.“

6. Článek 2 písm. a) definuje „úpadkové řízení“ jako „kolektivní řízení uvedená v čl. 1 odst. 1“ a stanoví, že „[s]eznam těchto řízení je obsažen v příloze A“ [4]. V Příloze A jsou uvedena řízení v různých členských státech, na která se nařízení vztahuje. V souladu s článkem 45 může Rada tento seznam měnit na návrh členského státu či Komise.

7. Příloha A „skuldsanering“ pod označením „SVERIGE“ (Švédsko) neuvádí.

Nařízení Brusel I

8. Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 [5] („nařízení Brusel I“) o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech „[se vztahuje na] všechny hlavní věci spadající do oblasti občanského a obchodního práva kromě určitých přesně stanovených záležitostí“. [6]

9. Článek 1 nařízení Brusel I stanoví:

„1. Toto nařízení se vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu. Nevztahuje se zejména na věci daňové, celní či správní.

3 — Nařízení ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení (Úř. věst. 2000 L 160, s. 1) ve znění změn.

4 — Viz též devátý bod odůvodnění nařízení o úpadkovém řízení.

5 — Nařízení ze dne 22. prosince 2000 (Úř. Věst. 2001 L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42) ve znění změn. Nařízení Brusel I nahrazuje ve vztazích mezi členskými státy (kromě Dánska) Úmluvu ze dne 27. září 1978 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32).

6 — Sedmý bod odůvodnění nařízení Brusel I.

2. Toto nařízení se nevztahuje na

[…]

b) úpadky, vyrovnání a podobná řízení;

[…]“

Vnitrostátní právo

10. Ustanovení § 4 skuldsaneringslagen (2006:548) („zákon o oddlužení“) vymezuje podmínky, za nichž mají fyzické osoby nárok na úplné či částečné oddlužení. Švédská státní příslušnost není podmínkou. Odstavec 4 uvádí:

„Oddlužení lze přiznat dlužníkovi, který má bydliště ve Švédsku a je fyzickou osobou, pokud:

1. je dlužník insolventní a natolik zadlužený, že nelze předpokládat, že bude mít v dohledné době prostředky na úhradu dluhů, a

2. vzhledem k dlužníkově osobní a hospodářské situaci je opodstatněné mu oddlužení přiznat.

Každý, kdo je zapsán v registru obyvatel ve Švédsku, je pro účely použití odstavce 1 považován za osobu s bydlištěm ve Švédsku.

Pro účely použití odstavce 2 je třeba přihlédnout zejména k okolnostem, za kterých došlo ke vzniku dluhu, k úsilí dlužníka vynaloženému ve snaze dostát svým povinnostem a závazkům, jakož i k jeho chování v průběhu řízení o návrhu o oddlužení.

Jestliže dlužník vykonává podnikatelskou činnost, lze jej oddlužit pouze tehdy, pokud je přezkum jeho hospodářských vztahů souvisejících s podnikáním snadno proveditelný.“

11. Osoby zapsané v registru obyvatel ve Švédsku jsou subjekty práv a povinností jako volební právo či povinnost platit daně.

12. Podle § 13 zákona o oddlužení se návrh na oddlužení zamítne, jestliže nesplňuje podmínky stanovené v § 4.

13. Podle § 14 zákona o oddlužení KFM spolu s ostatními správními orgány v nezbytném rozsahu zjišťuje osobní a finanční situaci dlužníka. V souladu § 17 může být dlužník vyslechnut. V takovém případě se musí dlužník účastnit jednání s KFM a poskytnout potřebné informace.

14. Během jednání švédská vláda potvrdila, že řízení o oddlužení probíhá následovně. Dlužník předloží KFM návrh na oddlužení a povinně přizná všechny výnosy a výdaje. Orgán na základě dostupných informací určí, zda má navrhovatel v zásadě nárok na oddlužení a v takovém případě zahájí řízení o oddlužení. Toto rozhodnutí je zveřejněno ve Švédsku. Věřitelé jsou bez ohledu na svou státní příslušnost a místo bydliště vyzváni k přihlášení pohledávek a mohou být případně požádáni o poskytnutí informací. KFM a dlužník dále společně připraví plán oddlužení (nebo splátkový kalendář), jež se zašle všem známým věřitelům, kteří mají právo být slyšeni. Orgán následně přijme konečné rozhodnutí o zrušení či snížení dluhu. Toto rozhodnutí je zveřejněno. Jeho platnost je časově omezena (například na pět let). Lze se proti němu odvolat. KFM může sám zrušit rozhodnutí o oddlužení zejména v případě, že dojde ke změně finanční situace dlužníka.

Původní řízení a předběžná otázka

15. U. K. Radziejewski je švédským státním příslušníkem. Do roku 2001 se svou ženou pracoval a bydlel ve Švédsku. V roce 1996 se dostali do platební neschopnosti, jelikož jejich podnik zbankrotoval. Výsledný dluh vznikl v souvislosti s činnostmi, které probíhaly ve Švédsku. Všichni jejich věřitelé jsou švédské společnosti.

16. Od roku 1997 podléhají výdělky U. K. Radziejewského a jeho ženy srážkám ze mzdy spravovaným KFM s tím, že splátky pro účely úhrady dluhu jsou prováděny prostřednictvím (částečných) srážek ze mzdy prováděných jejich švédským zaměstnavatelem.

17. V roce 2001 nabídl U. K. Radziejewskému zaměstnání švédský zaměstnavatel v Belgii. Se svou ženou se proto přestěhoval do Belgie, kde od té doby bydlí. Oba nyní pracují pro téhož švédského zaměstnavatele. V současnosti nemají ve Švédsku registrované bydliště.

18. V roce 2011 podal U. K. Radziejewski ke KFM návrh na oddlužení. KFM tento návrh zamítl dne 29. června 2001, jelikož U. K. Radziejewski nebydlel ve Švédsku a neměl zde registrované bydliště. KFM nezkoumal, zda dotyčný splnil další podmínky pro oddlužení.

19. U. K. Radziejewski se proti rozhodnutí KFM odvolal k Stockholms tingsrätt (Soud prvního stupně ve Stockholmu, dále jen „předkládající soud“). Odvolání se mimo jiné zakládá na argumentaci, že podmínka bydliště je v rozporu s právem na volný pohyb pracovníků v rámci Evropské unie.

20. Předkládající soud se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

Může být podmínka bydliště stanovená v § 4 skuldsaneringslagen (2006:548) považována za podmínku, která může bránit pracovníkovi v odchodu ze Švédska za účelem výkonu jeho práva volného pohybu nebo ho od něj odrazovat, v důsledku čehož může být v rozporu se zásadou volného pohybu pracovníků v Unii, která je stanovena v článku 45 [SFEU]?

21. Písemná vyjádření předložili KFM, U. K. Radziejewski, švédská vláda a Evropská komise.

22. Švédská vláda a Komise přednesly argumenty ústně na jednání dne 24. května 2012.

Posouzení

Úvodní poznámky

23. Předkládající soud se Soudního dvora táže, zda podmínka bydliště, o níž se jedná v původním řízení, může bránit pracovníkovi v odchodu ze Švédska za účelem výkonu jeho práva volného pohybu nebo ho od něj odrazovat, a je tudíž v rozporu s článkem 45 SFEU. Nežádá Soudní dvůr, aby se zabýval možnými odůvodněními pro tuto podmínku. V žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nejsou vysvětleny ani účely podmínky bydliště. Předkládající soud tedy patrně v tomto ohledu ještě neučinil potřebná skutková zjištění.

24. KFM, švédská vláda a Komise se naopak – byť neúplně a stručně – vyjádřily k otázce, zda a na jakém základě může být podmínka bydliště odůvodněna.

25. Z důvodů uvedených v tomto stanovisku navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na položenou předběžnou otázku kladně. Pro účely poskytnutí další nezbytné pomoci předkládajícímu soudu se vyjádřím k možným odůvodněním pro podmínku bydliště, a to na základě omezeného množství informací, které bylo možné získat z písemných vyjádření a během jednání.

Brání článek 45 SFEU členskému státu, aby nárok na oddlužení podmínil bydlištěm na svém území?

26. Podstatou otázky předkládajícího soudu položené Soudnímu dvoru je, zda článek 45 brání členskému státu v tom, aby nárok na oddlužení podmínil místem bydliště v tomto členském státě. Konkrétně se táže, zda je podmínka bydliště překážkou volnému pohybu pracovníků.

27. Právo na volný pohyb založené článkem 45 SFEU mají potenciálně všichni pracovníci. Musí mít možnost přemístit se v libovolném okamžiku na území členských států za účelem přijetí nabídky zaměstnání, zdržovat se tam po dobu výkonu tohoto zaměstnání a zůstat tam po jeho skončení.

28. Soudní dvůr rozhodl, že „veškerá ustanovení [Smlouvy] […] týkající se volného pohybu osob mají za cíl usnadnit státním příslušníkům členských států výkon jejich profesních činností všeho druhu na celém území Evropské unie a brání opatřením, která by mohla příslušníky členských států znevýhodnit, pokud si přejí vykonávat hospodářskou činnost na území jiného členského státu“ [7]. Pokud vnitrostátní právo „zabraňuje státnímu příslušníkovi členského státu opustit svou zemi původu za účelem výkonu jeho práva na volný pohyb nebo jej od toho odrazuje, jedná se o překážku“ [8].

29. V projednávaném případě zákon o oddlužení nabízí pomoc dlužníkům, u nichž nelze předpokládat, že budou mít v dohledné době prostředky na úhradu dluhů, a vzhledem k jejich osobní a hospodářské situaci je opodstatněné jim oddlužení přiznat. Pokud přiznání tohoto oddlužení závisí na místě bydliště ve Švédsku, pak může dojít k tomu, že se osoba, která by jinak měla na oddlužení nárok, nepřemístí do jiného členského státu za účelem zaměstnání. Překážka volnému pohybu pracovníků tedy plyne z toho, že podmínka bydliště může dlužníka odradit od přemístění se do jiného členského státu za účelem zaměstnání. Dlužník (jako je U. K. Radziejewski), který se ze Švédska přemístil do jiného členského státu, aby zde pracoval, je ze stejného důvodu znevýhodněn pouze proto, že využil svého práva na volný pohyb.

30. KFM tvrdí, že překážka volnému pohybu je způsobena nedostatečně harmonizovanou úpravou uznávání rozhodnutí o oddlužení v cizině. Tento argument nemůže obstát. Harmonizace je zjevně důležitý a užitečný nástroj při uskutečňování vnitřního trhu. Avšak i v oblastech, kde k harmonizaci nedošlo, musí členské státy dodržovat povinnosti stanovené Smlouvou.

31. Jsem tedy toho názoru, že taková podmínka bydliště, jako je podmínka dotčená v původním řízení, je s to omezit volný pohyb pracovníků, a v souladu s článkem 45 SFEU je tedy v zásadě zakázána.

Odůvodnění

Úvod

32. To, zda opatření, které je na překážku volnému pohybu pracovníků, může být odůvodněno, závisí na tom, zda opatření (i) sleduje legitimní cíl, (ii) je způsobilé zaručit uskutečnění dotčeného cíle a (iii) nepřekračuje meze toho, co je pro dosažení tohoto cíle nezbytné [9].

7 — Rozsudek ze dne 16. března 2010, Olympique Lyonnais (C-325/08, Sb. rozh. s. I-2177, bod 33 a citovaná judikatura).

8 — Rozsudek Olympique Lyonnais (uvedený v poznámce pod čarou 7, bod 34 a citovaná judikatura).

9 — Rozsudek Olympique Lyonnais (uvedený v poznámce pod čarou 7, bod 38 a citovaná judikatura).

33. Z písemného vyjádření švédské vlády a v něm popsané legislativní historie zákona o oddlužení se jeví, že podmínka bydliště má dvojí důvod: má zaručit účinnost rozhodnutí o oddlužení a zajistit, že k oddlužení dojde na základě úplných a správných informací o dlužníkovi. Švédská vláda během jednání uvedla další odůvodnění, a to snahu zajistit, aby švédský režim oddlužení neohrožoval aplikaci nařízení o úpadkovém řízení na ostatní řízení uvedená v Příloze A, která spadají do působnosti tohoto nařízení.

34. Zdůrazňuji předem, že podrobná skutková zjištění přísluší provést předkládajícímu soudu. I tak zde dle mého názoru existuje základ nasvědčující tomu, že překážka volnému pohybu pracovníků plynoucí z takové podmínky bydliště, jako je podmínka dotčená v původním řízení, nemůže být odůvodněna.

Zaručení účinnosti rozhodnutí o oddlužení

35. Podmínka bydliště má zaprvé údajně sloužit k tomu, aby k oddlužení nedošlo v případech, kdy by se tento prostředek míjel účinkem, jelikož dlužník nebude moci toto rozhodnutí vůči věřiteli uplatnit.

36. Tento cíl je dle mého názoru legitimní.

37. V rámci jediného členského státu zprošťuje takové oddlužení, jako je oddlužení dotčené v této věci, dlužníka (části) jeho dluhů. Pokud věřitel nadále vymáhá zaplacení dluhu, na který se vztahuje rozhodnutí o oddlužení, je dlužník oprávněn tvrdit, že dluh zanikl. Za takových okolností, jako jsou okolnosti v této věci, jsou soudy členského státu, v němž je přiznáno oddlužení, vázány rozhodnutím správního orgánu, podle něhož dluh ze soukromoprávního hlediska zanikl. Toto rozhodnutí je tedy před těmito soudy účinné v plném rozsahu.

38. Pokud však věřitel žaluje dlužníka v jiném členském státě, jehož soudy mohou být příslušné, není zcela zřejmé, zda bude mít rozhodnutí o oddlužení tytéž účinky. Zda a kde zažaluje věřitel dlužníka, závisí na tom, které soudy mohou být příslušné, a na tom, kde má věřitel zájem žalovat. Jde-li o žalobu v občanské či obchodní věci, článek 2 odst. 1 nařízení Brusel I stanoví, že věřitel by měl obecně žalovat u soudů členského státu, kde má dlužník bydliště (bez ohledu na jeho státní příslušnost). Další a výlučná příslušnost může být založena v závislosti na druhu a předmětu žaloby. Článek 5 odst. 1 tohoto nařízení například stanoví, že osoba, která má bydliště na území jednoho členského státu, může být žalována i před soudy v jiném členském státě, kde má být splněn závazek [10].

39. Unijní právo neukládá soudům jiných členských států povinnost uznat a vykonat švédská rozhodnutí o oddlužení.

40. Nařízení Brusel I se na takové rozhodnutí, jako je rozhodnutí KFM podle zákona o oddlužení, nepoužije. Cílem tohoto nařízení je „dosáhnout volného pohybu rozsudků v občanských a obchodních věcech“ [11]. V Kapitole III konkrétně stanoví pravidla, jimiž se řídí uznávání a výkon „každého rozhodnutí vydaného soudem členského státu bez ohledu na to, je-li označeno jako rozsudek, usnesení, příkaz nebo nařízení výkonu rozhodnutí, včetně rozhodnutí o nákladech řízení vydaného soudním úředníkem“ [12].

10 — Viz též například články 15 a 16 nařízení Brusel I, které stanoví příslušnost v případech spotřebitelských smluv (týkajících se tedy spotřebitelských dluhů).

11 — Viz šestý bod odůvodnění nařízení Brusel I.

12 — Článek 32 nařízení Brusel I.

41. Toto nařízení se sice v zásadě použije na žaloby podané k soudu za účelem vymáhání dluhu, avšak nepoužije se na takové oddlužení, jako je oddlužení dotčené v původním řízení. Švédské rozhodnutí o oddlužení je patrně akt správního orgánu, který na rozdíl od případů stanovených v článku 62 nařízení Brusel I, není „soudem“ ve smyslu tohoto nařízení [13]. Rozhodnutí KFM dále zasahuje do vztahu mezi dlužníkem a jeho věřiteli a posledně jmenované nutí k tomu, aby akceptovali, že částka, která je jim dlužena, bude snížena či zanikne. Jedná se o správní akt přijatý při výkonu veřejné moci, kterým se bez zásahu soudu ruší dluh (část dluhu) v oblasti soukromého práva. Toto postačuje k závěru, že se nařízení Brusel I nepoužije. Není tedy nutné zkoumat, zda řízení o oddlužení spadá do působnosti článku 1 odst. 2 písm. b) tohoto nařízení.

42. Nařízení o úpadkovém řízení se nepoužije rovněž proto, že Příloha A k tomuto nařízení neuvádí v seznamu „skuldsanering“ či oddlužení. Na základě omezených informací o skutkovém stavu, které jsou k dispozici, švédské řízení o oddlužení patrně – jak vysvětlila švédská vláda na jednání – nezahrnuje „úplné či částečné zbavení dlužníka práva nakládat se svým majetkem“ [14].

43. Jelikož pro takové rozhodnutí, jako je rozhodnutí KFM o oddlužení, neexistuje harmonizovaná úprava výkonu a uznání v cizině, souhlasím, že takové oddlužení může být neúčinné, jelikož dlužník jej nemůže uplatnit vůči svým věřitelům, kteří ho v zahraničí žalují a vymáhají dluh, který vůči nim má. Členský stát tudíž může mít legitimní obavy ohledně zajištění účinnosti takových rozhodnutí a může si přát podniknout kroky k tomu, aby snížil či eliminoval [15] riziko, že takové oddlužení nebude mít účinky.

44. Předkládající soud musí dále zvážit, zda je podmínka bydliště odpovídající k dosažení tohoto cíle [16].

45. Praktický příklad může napomoci k osvětlení úvah, které jsou dle mého relevantní pro toto posouzení.

46. Předpokládejme, že věřitel v řízení před belgickým soudem usiluje o obstavení majetku nacházejícího se v Belgii, aby vymohl zaplacení dluhu ze strany švédského dlužníka, který v Belgii žije a pracuje. Týká-li se tato pohledávka občanské či obchodní věci ve smyslu článku 1 odst. 1 nařízení Brusel I, toto nařízení určí, zda bude k rozhodnutí sporu příslušný belgický soud.

47. Pokud by švédský dlužník požádal KFM o oddlužení a to by mu bylo umožněno, nemohl by toto rozhodnutí namítat vůči věřitelovu nároku (ledaže by belgické právo stanovilo, že belgické soudy musí takové rozhodnutí uznat). Rozhodnutí o oddlužení by tudíž v této konkrétní souvislosti bylo neúčinné.

48. Pokud by však tento dlužník měl bydliště ve Švédsku, bylo by rovněž pravděpodobnější, že se jeho hlavní zájmy včetně jeho majetku nachází ve Švédsku. V zásadě by tedy bylo pravděpodobnější, že jeho věřitelé budou žalovat u švédských soudů, kde by rozhodnutí o oddlužení mělo plnou účinnost.

49. Stručně řečeno, má-li dlužník bydliště ve Švédsku, z celkového hlediska bude rozhodnutí o oddlužení spíše účinné v plném rozsahu. Nemá-li dlužník bydliště ve Švédsku, rozhodnutí o oddlužení bude nadále poskytovat tutéž ochranu ve Švédsku, ale z celkového hlediska bude dlužník chráněn méně.

13 — KFM se ve zkráceném řízení o platebních rozkazech a pomoci považuje za „soud“ Viz článek 62 nařízení Brusel I: „[v]e Švédsku se v případě zkráceného řízení o platebním rozkazu […] a pomoci […] „soudem“ rozumí i „švédský vykonávající úřad (kronofogdemyndighet)“.

14 — Viz čl. 1 odst. 1 nařízení o úpadkovém řízení. Viz také rozsudek ze dne 2. května 2006, Eurofood IFSC (C-341/04, Sb. rozh. s. s. I-3813, body 46 a 54).

15 — Je na předkládajícím soudu, aby určil, zda má sledovaný cíl eliminovat riziko či snížit pravděpodobnost jeho výskytu.

16 — KFM tvrdí, že odstranění podmínky bydliště nevyřeší problém absence uznávání švédského rozhodnutí o oddlužení v cizině. To sice může být pravda, avšak neprokazuje to, zda a jak zavedení podmínky bydliště přispívá k dosažení tohoto prvního cíle.

50. Aby byla podmínka bydliště přiměřená, nesmí přesáhnout meze toho, co je nezbytné k dosažení uvedeného cíle. Toto musí posoudit předkládající soud, avšak mohou mu být nápomocny následující poznámky.

51. Není-li dán právní základ pro uznání švédského rozhodnutí o oddlužení v cizině, může Švédsko zaručit pouze to, že uvedené rozhodnutí o oddlužení bude mít účinky ve Švédsku.

52. Dlužníci s bydlištěm ve Švédsku však mohou podat návrh na oddlužení a získat povolení k oddlužení navzdory možnosti, že toto rozhodnutí nebude mít účinky, pokud je jejich věřitelé zažalují v cizině (poněvadž tam například mají majetek). Dlužníci mimo Švédsko naopak možnost podat návrh na oddlužení nemají navzdory tomu, že ve Švédsku mohou být žalováni a takové rozhodnutí by zde bylo účinné.

53. Podmínka bydliště je tudíž *absolutní* podmínkou pro uplatnění nároku, která je uložena v reakci na *možnost*, že by se věřitel *mohl* rozhodnout vymáhat zaplacení dluhu u soudů jiného členského státu, které se *mohou* rozhodnout, že švédskému rozhodnutí o oddlužení nepřiznají účinky. Existence takové možnosti nemůže odůvodnit uložení podmínky bydliště pro všechny žadatele o oddlužení.

54. V tomto ohledu je dle mého zcela nutné zohlednit obecné souvislosti, v jejichž rámci může údajné riziko vyvstat. Takové oddlužení je možné pouze v situaci, kdy je insolventní dlužník natolik zadlužen, že nelze předpokládat, že bude mít v dohledné době prostředky na úhradu dluhů, a požádá, aby byl zproštěn části či celého dluhu. Lze si obtížně představit, že všichni či většina dlužníků, kteří podají návrh na oddlužení, budou mít majetek v zahraničí. Zbývá-li stále nějaký majetek, pro věřitele, který si přeje, aby z něj byl uhrazen dluh, bude rozhodné místo, kde se majetek nalézá (spíše než dlužníkovo místo bydliště).

55. Za takových okolností je patrně nepřiměřené neumožnit žadateli oddlužení pouze z toho důvodu, že nemá ve Švédsku bydliště, a ignorovat tak možnost, že by ve skutečnosti mohl být nejpravděpodobněji žalován před švédskými soudy.

56. Skutkové okolnosti v původním řízení jsou toho dobrým příkladem. U. K. Radziejewski patrně nemá majetek mimo Švédsko, o který by mohli jeho věřitelé mít zájem. Mzda, která je mu vyplácena v Belgii, podléhá srážkám ze mzdy ve Švédsku. Všechny jeho známé dluhy vznikly ve Švédsku. Všichni jeho známí věřitelé pocházejí ze Švédska. Není jasné, zda by ho jeho věřitelé skutečně v Belgii žalovali. Okolnosti v jeho případě prokazují, že k zaručení toho, že rozhodnutí o oddlužení bude vydáno pouze tehdy, bude-li účinné, by postačovalo na individuálním základě posoudit, zda takové rozhodnutí poskytne účinnou ochranu ve Švédsku, a nevydat toto rozhodnutí, jestliže se ukáže (*quod non*), že toto oddlužení by nemělo účinky ve Švédsku.

57. Dodávám, že podmínka bydliště vylučuje celou kategorii dlužníků pouze z toho důvodu, že nemají bydliště ve Švédsku v *okamžiku jejich žádosti* o oddlužení. Na jednání bylo naopak potvrzeno, že dlužník, kterému bylo přiznáno oddlužení a který se následně přesunul do zahraničí a nesplňuje tak již podmínku bydliště, nemusí být nutně vyloučen z tohoto režimu, zůstane-li zapsaný ve švédském registru obyvatel. Takovéto svévolné uplatňování podmínky bydliště není dle mého názoru slučitelné s požadavkem na to, aby byla podmínka bydliště přiměřená v poměru k cíli, který sleduje.

Získání úplných a správných informací o dlužníkovi

58. Švédsko tvrdí, že podmínka bydliště zajišťuje, že KFM bude s to dohledat, získat, přezkoumat a ověřit informace o osobní a finanční situaci dlužníka. Má-li dlužník bydliště mimo Švédsko, je údajně obtížné získat nezbytné informace jinak než od samotného dlužníka, a tudíž je i ověřit.

59. Rozhodnutí o oddlužení se musí jasně zakládat na řádném a podrobném posouzení skutečné osobní a finanční situace dlužníka. Souhlasím, že příslušný orgán členského státu musí mít možnost získat, přezkoumat a ověřit potřebné informace, aby mohl učinit informované rozhodnutí, zda má dlužník nárok na oddlužení. To je zcela v souladu se zásadou řádné správy. Opatření přijatá za tímto účelem proto mají legitimní cíl.

60. Dále souhlasím s tím, že může být administrativně jednodušší provést ověření, pokud má dlužník bydliště ve Švédsku, poněvadž lze snáze (i) sjednat schůzku mezi KFM a dlužníkem a (ii) získat a ověřit informace dostupné například v databázích a evidenci vedených švédskými orgány. Má-li relevantní informace orgán jiného členského státu, KFM k ní nebude mít jednoduchý přístup a pravděpodobně si ji od tohoto členského státu či dlužníka bude muset vyžádat. Podmínka bydliště se tedy v tomto rozsahu jeví jako přiměřená.

61. Předkládající soud tedy bude muset dále zkoumat, zda podmínka bydliště nepřekračuje meze toho, co je nezbytné k dosažení cíle spočívajícího v získání úplných a správných informací o dlužníkovi.

62. Zaprvé, v závislosti na daných okolnostech případu nemusí být nutné dohledávat informace mimo Švédsko, mít k nim přístup či je získat.

63. Zadruhé poukazuji na argument Komise, že podmínka bydliště je čistě formální a že švédské orgány mohou jednoduše zjistit finanční situaci takového žadatele, jako je U. K. Radziejewski, na základě jeho daňového přiznání, daně zaplacené jeho švédským zaměstnavatelem z jeho mzdy a srážek ze mzdy, které spravuje samotný KFM. Poznamenávám, že podle § 14 a § 17 zákona o oddlužení musí KFM získat informace o dlužníkově osobní a finanční situaci v nezbytném rozsahu od ostatních správních orgánů a KFM může nařídit ústní jednání s dlužníkem. Kromě informací poskytnutých dlužníkem a získaných od ostatních orgánů může KFM získat informace též od věřitelů.

64. Má-li dlužník bydliště v zahraničí, připouštím, že se mohou vyskytnout informace, které KFM nemůže získat či ověřit bez souhlasu dlužníka a orgánu jiného členského státu či bez získání dokumentace poskytnuté uvedeným členským státem. V individuálních případech, kdy taková informace může být považována za nezbytnou, je obtížné pochopit, proč by KFM nemohl takovou žádost učinit či požádat samotného žadatele, aby potřebnou dokumentaci poskytl. V tomto ohledu zákon o oddlužení stanoví, že KFM zohlední, zda dlužník během řízení spolupracoval [17]. Dlužník je tudíž motivován ke spolupráci, i když má bydliště mimo Švédsko.

65. Ze znění zákona o oddlužení konečně patrně vyplývá, že osobní jednání mezi dlužníkem a KFM je spíše dobrovolné než povinné. Pokud je tomu tak, *obecná* podmínka bydliště překračuje patrně meze toho, co je nezbytné k zajištění toho, že se dlužník v *určitých* případech zúčastní jednání s KFM. Je-li takové jednání vyžadováno pouze za určitých okolností, zřejmě existují jiné méně omezující prostředky, které dlužníkovi dávají možnost vysvětlit jeho situaci a KFM umožňují posoudit dlužníkovu důvěryhodnost [18].

Zabránění ohrožení aplikace nařízení o úpadkovém řízení

66. Švédská vláda na jednání tvrdila, že švédský režim oddlužení nesmí ohrozit aplikaci nařízení o úpadkovém řízení na řízení uvedená v Příloze A. Stanovisko švédské vlády je patrně takové, že v případě neexistence podmínky bydliště by dlužník mohl podat návrh na oddlužení ve Švédsku namísto v jiném členském státě, kde by měl podat návrh podle nařízení o úpadkovém řízení [19].

17 — Viz § 4 zákona o oddlužení.

18 — Je pravda, že insolventní dlužník s bydlištěm v cizině nemusí být schopen zaplatit cestu do Švédska, aby se účastnil takového osobního jednání. Za těchto okolností však není technologicky nemožné zajistit například videokonferenční telefonický hovor na místní švédské ambasádě či konzulátu.

19 — Viz čl. 3 odst. 1 nařízení o úpadkovém řízení.

67. Tento argument dle mého nemůže obstát.

68. Zajistit soudržnou a konzistentní aplikaci unijního práva je jednoznačně legitimním cílem. Na základě omezeného množství dostupných informací však nejsem toho názoru, že by podmínka bydliště mohla být odůvodněna na tomto základě.

69. Švédsko musí přirozeně respektovat úpravu příslušnosti v čl. 3 odst. 1 nařízení o úpadkovém řízení, podle něhož k zahájení úpadkových řízení, na která se tohoto nařízení vztahuje, jsou příslušné soudy členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka. Švédské soudy či jiné orgány nemohou takové řízení zahájit, pokud dlužníkovy hlavní zájmy nejsou soustředěny ve Švédsku. Švédské soudy (a správní orgány) však mají neomezenou pravomoc zahájit jiná řízení, na která se toto nařízení nevztahuje, aniž ohrozí pravidlo zakotvené v čl. 3 odst. 1 nařízení. Stanovisko švédské vlády je v tomto matoucí. Na jednu stranu v této souvislosti považuje řízení o oddlužení za rovnocenné řízením, která jsou uvedena v nařízení o úpadkovém řízení. Na druhou stranu v souvislosti s jejím argumentem týkajícím se účinnosti oddlužení zdůrazňuje, že řízení „skuldsanering“ není uvedeno v Příloze A a ani nezbavuje dlužníka jeho dispozičních práv k majetku [20].

70. Mezi podmínkou bydliště a soudržnou a konzistentní aplikací unijního práva úpadkových řízení tedy nevidím žádnou souvislost.

Závěry

71. S ohledem na tyto úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžnou otázku položenou Stockholms tingsrätt takto:

„Článek 45 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že takový požadavek bydliště, jako je požadavek v skuldsaneringslagen (2006:548) (zákon o oddlužení), omezuje jakožto podmínka oddlužení volný pohyb pracovníků, jelikož může pracovníkovi zabránit v odchodu ze Švédska za účelem výkonu zaměstnání v jiném členském státě či jej od tohoto odradit.“

20 — Viz bod 42 výše.